

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Conversatione Apostolica - A Curatoribus Animarum piè & fructuosè instituenda ; Complectens varios & solidos modos juvandi & consolandi diversorum Statuum Personas afflictas, præcipuè aegras & captivas ...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1680

Cap. IV. Quibus instrumentis præcipuè peragenda sit conversatio
Apostolica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-49274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-49274)

verbo, atq; orationis solatio peccatorem cōvertere, quā car-
ne mortuum suscitare. Imò hom. 6. in Evang. Angelis æqui-
parare zelos ejusmodi Operarios non dubitavit dicens: *V-*
nusquisq; vestrum, in quantum gratiam superna aspiratio-
nis accepit, si à pravitate Proximum revocat, si exhortari ad
bene operandum curat, si æternum regnum Sel supplicium
erranti denunciat, cum sanctæ denunciationis verba impen-
dit, profectò Angelus existit. Adhuc verò ampliùs extollens
hunc Zelum S. Chrysostomus hom. 3. in 1. Corinth. *Hac, ait,*
perfectæ charitatis regula, hic certissimus terminus, hoc su-
preum omnium cacumen quarere, quæ communem omnium
comprehendant utilitatem, quod ipse Paulus significans ad-
didit, sicut Ego Christi. Nihil enim nos potest ad eò Christi
imitatores facere, ut Proximorū cura. Unde meritò ho. 3. su-
per Gen. dixerat: *etsi ingentes erogaveris pecunias pauperi-*
bus, plus tamen effeceris, si converteris animā: quia ut S. Dio-
nyfius c. 3. de cœl. de Hierach. rectè pronuntiavit, omnium di-
vinorum divinisimū est cooperari Deo in salute animarum.

CAPUT IV.

QVIBVS INSTRUMENTIS PRÆCIPVE PER-
AGENDA SIT CONVERSATIO
APOSTOLICA.

Equidem & hîc fortè multi multa assignabunt; ast ego
quatuor potissimū adhibenda cenfeo, nempe *Familiari-*
ritatem & conjunctionem cum Deo per crebræ & ferventis o-
rationis Studiū, *Prudentiam & Auctoritatem*, seu ut clariùs
alij exprimunt, *vita Sanctitatem & Benevolentiam*, seu amo-
rem; nam per *familiaritatem & conjunctionem cum Deo* ob-
tinetur, ut fructuosa fiat Conversatio juxta promissionem
Christi Jo. 15. *Qui manet in me & ego in eo, hic fert fructum*
multum. Per *Prudentiam* efficitur, ut omnia, quæ fructum
per conversationem quæri solitum impedire possent, effica-
citer removeantur; econtrario verò media, quæ eum promo-
vere possunt, sollicitè excogitentur, hinc Christus ante omnia
Apostolis suasit Matth. 10. *Estote ergo prudentes sicut serpen-*
tes. Et S. Paulus etiam hoc instrumento præ cæteris usus est,
uti

uti ipsemet 2. Corinth. 12. indicavit dicens: *Ego vos non gravavi, sed cum essem astutus, dolo vos capi.* Per *Authoritatem* impetratur, ut doctrinae in conversatione communicatae singularae pondus & efficaciam habeant; id quod præclare Laurentius Justinus de conflictu interiore c. 2. indicavit dicens: *Dabis voci tuae virtutem, si, quod suades, prius tibi cognoscaris persuasisse: Validior operis, quam oris vox est.* Hinc de S. Basilio olim S. Gregorius Nazianz. in orat. dicebat: *Tonitru erat ejus Oratio, quia vita erat fulgur; unius namque splendor, alterius incendium est.* Sed & de ipso S. Joanne Baptista Joa. 5. dicitur, quod erat *Lucerna ardens & lucens*, ardens scilicet bonae vitae exemplo, lucens verò doctrinis per prædicationem communicatis. Per *Benevolentiam* denique obtinetur, ut & aditus facilis ad conversationem pateat, & omnia, quae in ea præponuntur, vel aguntur, benevolè accipiantur, ex qua benevolentia totus ferè fructus conversationis pender, uti sapienter S. Augustinus tr. 7. in Epistolam S. Joannis advertit, dum dixit: *semel breve præceptum præcipitur. Dilige, & fac, quod vis: sive taceas, dilectione taceas: sive clames, dilectione clames: sive emendes, dilectione emendes: sive parcas, dilectione parcas: Radix sit intus dilectionis; non potest de ista radice non bonum existere.* Quia verò horum instrumentorum usus non omnibus perspectus est, ideò proderit paucis ostendere, quomodo quodvis illorum in praxin deduci debeat.

§. I.

Quid circa primum Instrumentum Conversationis, nempe Familiaritatem cum DEO observandum sit.

Tria potissimum circa hoc Instrumentum observanda sunt. I. Ut digna de illius necessitate & efficacia æstimatio concipiatur. 2. Ut sciatur, in quibus præcipue actibus seu exercitijs consistat hæc Familiaritas. 3. Ut facilis & solida illius praxis discatur, & constanter usurpetur.

II. Et primum quidem horum caput quod attinet, scilicet, ut dignum de hac Familiaritate cum DEO æstimationem concipiat, ante omnia certò sibi persuadere debet Ope-

rarius, conversationem & curationem Animarum opus esse difficillimum, atq; ut SS. PP. passim pronuntiârunt, majus, quàm sit ipsa mundi creatio, atq; miraculorum patratio, adeoq; non tam humanis medijs, quàm divino auxilio & cooperatione procurandam, id quod fusè & solidè S. Laurentius Justinianus l. de compunct. coll. 22. ostendit sequentibus verbis: *Absque gratia adminiculo quis presumere audeat posse facere quidquam, dicente Domino: sine me nihil potestis facere? Nam quamvis homo à se, de se aliquid boni valeret, nihil omnino valet in altero; quoniam libero quisq; utens arbitrio sua potestatis est assensum suadenti prabere. An non Verba possumus veluti semina jactare, annunciare futuram felicitatem, & aeterna supplicia; minimè tamen corda compungere, animù flectere, interiorè auditum aperire, affectum promovere, gratiam infundere. Hac solius Dei sunt, per consensum audientis & recipientis. Quemadmodum imber de calo cadens terrà inebriat, & eam germinare facit, ac dare semen ferenti, & panem ad manducandum; sic & gratia celestis, cum in humanù cor labitur, rigat illud devotiõis dulcedine, madefacit compunctiõis rore, & per sancta desideria virtutum atq; bonorum operum, fecunditatem producit ad publicù, quatenus intuentes agnoscant, nõ ex infructuosa arbore, sed de latente divina benedictiõis radice universa laudabilia gesta prodire. Profrus humanus inutilis est arboris truncus, si non intrinsecus gratia Dei operetur. Et hinc idem S. Pater ait, Apostolos, antequam exirent ad agendum cum alijs, jussos fuisse in civitate federe, & orare, donec virtute induerentur ex alto. Sed & ipsi Apostoli Act. 6. postquam constituerunt septem Diaconos temporalia negotia tractaturos, dixerunt: *Nos vero Orationi, & Ministerio verbi instantes erimus*, præmittentes scilicet Orationem, utpote à qua omnis Ministerij efficacia pendet, uti sapienter advertit S. Bernardus epist. 201. dicens: *Nunc manent tria, Verbum, Exemplum, Oratio; major autem horum Oratio: namque operi & voci gratiam & efficaciam promeretur.* Unde meritò qui vis Operarius saluberrimam doctrinam, quàm Societas JESV suis Missionarijs Reg. 14. proponit, profundè menti insculpere deberet, quando ita loquitur: *Quamquã humana media non solum spernenda non sunt, sed etiam, cum opus est, prudenter & religiosè adhibenda;**

divinis

divinis tamen, & nostri instituti magis proprijs præcipuè utendum est, in eisdem magis fidendum, orandisque Deus, ut eis omnibus det eam efficaciam, qua sit proposito fini consequendo necessaria. Si enim jam olim Jacob Gen. 30. cum Rachel ipsi dixisset: *Da mihi liberos, alioquin moriar*: respondit: *num pro Deo ego sum, qui privavit te fructu ventris tui?* innuens generationis corporalis Authorem non tam hominem esse, quam Deum; quanto magis id ipsum de Spirituali generatione judicandum erit?

III. Porro hæc familiaritas seu conjunctio cum Deo tribus præcipuè officijs declaranda est. 1. Ut nullum paulò majoris momenti negotium cum proximo tractandum suscipiat, quin de eodem cum Deo conferat, ab eoque rationem & modum fructuosè illud peragendi accipiat; ita enim & zelosissimi quique Operarij suo exemplo docuerunt; & salubriter jam olim monuit pius Asceta l. 3. de imit. Christi c. 38. dum dixit: *si etiam in omni eventu stas, non in apparentia externa, nec oculo carnali lustras scisa vel audita, sed mox in qualibet causa intras cum Moysè in tabernaculum, ad consulendum Dominum, audies nonnunquã divinum responsum, & redibis instructus de multis presentibus & futuris.* Propterea namq; Iosue & filii Israel a Gabaonitis leguntur decepti, quia os Domini prius nõ interrogaverunt, sed nimium creduli dulcibus sermonibus, falsã pietate delusi sunt. Econtrario verò S. Paulus, teste S. Maximo ho. 1. de SS. Petro & Paulo, *ultra humana raptus in tertium cælum, secreta cœlestia cognovit, ut Ecclesiarum futurus Doctor inter Angelos disceret, quæ inter homines predicaret.* Quem in finem præcipuè meditationis sacre Exercitium conducet; hæc enim, teste S. Bernardo S. 1. de S. Andrea, *docet, quid desit: oratio, ne desit, obtinet; illa viam ostendit, ista deducit; meditatione deniq; agnoscimus nobis imminenti pericula, oratione e vadimus.* Hinc & l. 4. de confid. c. 4. describens Eugenio Papæ, quales debeant esse Adjutores pro juvandis animabus, inter alia ait: *Tales esse debere, qui orandi studium gerant, & usum habeant, & de omni re rationi plus fidant, quam sua industria vel labori.* 2. Ad eandem Familiaritatem spectat, ut ipsas etiam Personas, cum quibus ex officio vel charitate conversari debet, in precibus suis DEO assiduè commendet. Sic enim imprimis ipse Christi-

stus

tus S. Catharinam Senensem dialog. c. 29. monuit dicens: *Ego vos affectuosè deprecor, ut assidue me rogetis pro salute peccatorū, quorum à vobis exigo sudores, atq; lacrymosas orationes, ut eis impendam, sicut opto, misericordiam gratiosam.* Sic & S. Paulus exemplo suo docuit scribens Rom. 1. *Testis est mihi Deus, cui servo in Spiritu meo in Evangelio Filij eius, quod sine intermissione memoriam vestri facio semper in orationibus meis.* Quod ponderans S. Chryostomus ho. 2. in Ep. ad Rom. ostendit, inquit, hujus commodi curam sibi esse necessariam, siquidem servitutis modus hic, nempe Evangelij annuntiatio, ipsi erat commissus, cui enim hujusmodi functio delegata fuerit, huic necessarium est, perpetua cogitatione eos circumferre, qui verbum ipsum excepturi fuerint. 3. Deniq; ad eandem familiaritatem pertinet, ut, ubi variæ difficultates in conversatione cum Proximo occurrerint, animis Operarius non cadat, nec suis viribus eas superare præsumat, sed divinā opem & adjutorium magnā cum fiducia imploret, eūque in finem sequentia Regis Josaphati 2. Paralip. c. 20. verba usurpet: *In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini (difficultatum) resistere, qua irruit super nos. Sed cum ignoremus, quid agere debeamus, hoc solum habemus fiducia, ut oculos nostros dirigamus ad te.* Sed & seipsum, & Socios suos ejusdem Regis exemplo sic excitet, & alloquatur: *Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem, (cum qua conversari, & contra quorum vicia pugnare debebitis) non est enim vestra pugna, sed DEI. Tantummodo confidenter stete, & videbitis auxilium Domini super vos.*

IV. Ipsa denique hujus familiaritatis praxis in eo præcipuè consistit, ut 1. purissimam semper, & ab omni paulò graviore & deliberatè admissa culpa liberam mentem habere studeat Operarius; nam ut rectè S. Joannes 1. ep. c. 3. advertit, *si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad DEVM (familiariter cum eo agentes) & quidquid petierimus, accipiemus ab eo.* 2. Ut ab omni etiam sensuali & inordinato erga quameunque rem creatam amore absteat; hoc enim est, quod DEUS Moyfi Exod. 3. dixit: *Ne appropies huic (scilicet ad familiariter mecum agendum) Solve calceamentum (quo omnis affectus terrenus significatur) de pedibus tuis.* Nam, ut rectè dixit Thomas Kempensis l. 2. c. 1. frequens illi vif-

li Visitatio cum homine interno, dulcis sermocinatio, grata consolatio, multa pax, familiaritas stupenda nimis. 3. Ut omnia exercitia spiritualia ad hanc Familiaritatem pertinentia magna cum alacritate, integritate, & diligentia peragat; ut enim familiaritas inter homines per frequentem conversationem mutuam magis semper augetur, & invalescit; ita id ipsum tantò magis in conversatione familiari cum DEO sperandum est, quantò major & præstantior est voluptas, quæ ex eadem hauriri plerumque consuevit. 4. Ut stata habeat pro secessu Spirituali, & colloquio cum DEO instituendo tempora; neque hæc ab ullis negotiis facilè sibi eripi permittat, sed potius sibi persuadeat, tantò se alacriorem, vegetiorémque ad eadem negotia rediturum, quantò certius sibi auxilia divina per ardentem & fiduciâ insigni armatam Orationem impetrata poterit polliceri.

§. II.

Quid circa secundum Instrumentum, nempe circa Prudentiam sit observandum.

I. **T**Ria præcipuè circa Prudentiam bene sunt observanda Operario. Primum est, ut certò sibi persuadeat, usque adeò illam esse necessariam ad Conversationem fructuosè institutendam, ut sine ea non modò nullus fructus sperandus sit, sed damna etiam gravissima sibi, aliisque accersenda timeri debeant. Id quod sapienter advertit S. Ignatius Fundator noster, teste Orlandino l. 16. n. 112. utpote qui dicere solebat, in Societate hominum genera duo esse; unum eorum, qui exstruerent solùm: alterum eorum, qui simul inter exstruendum destruerent. Primum sibi genus probari, & hos esse, qui Zelo uterentur considerato, providentes, ne quam damni causam, non modò re, sed ne specie quidem darent: néve ij offenderentur, qui, si Adversarij fierent, possent nostrum in divino obsequio, & salutis publicæ studio impedire cursum; atque adeò quædam, quæ rectè alioqui fierent, omitrenda censebat, non damni privati formidine, sed operum respectu potiorum, quia sæpe numero, dum parùm cautè quid attentatur, nec illud efficitur, & mora multis alijs obijcitur. Hinc ulterius, teste Ribadeneira l. 5. vit. c. 10. dicere solebat,

bat,

bat, Sanctitatem per se solam valere plurimum, sed nisi cum Prudentia, agendique cum Hominibus modò conjuncta sit, mancam fore ac infirmam, plùsque læpe exquisitam cum mediocri Sanctitate Prudentiam in gubernatione efficere, quàm Sanctitatem majorem cum prudentia minori. Unde meritò Salomon prudentiam vocat *Scientiam Sanctorum*, ut indicet, non sufficere Sanctitatem, nisi Prudentiæ jungatur, nam *Virtus discretionis*, uti S. Bernardus super Cant. rectè advertit, *absque charitatis fervore jacet, & fervor Vehemens absq; discretionis temperamento precipitat.* Quam ob causam jam olim etiam Deus in vestitu Summi Sacerdotis Superhumerales, quod humeros tegebat, & Rationale, quo pectus ornabatur, ita inter se fibulis connecti præceperat, ut nunquam separari possent, ut significaret, labores & conatus nostros semper cum judicio & ratione fieri debere. Unde & ipse Christus Apostolis suis ad curam Animarum destinatis præ cæteris suadebat, ut essent prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ, quia, ut verè Salomon Prov. 11. dixit, *ubi non est gubernator (prudens) Populus corruet; salus autem, ubi multa concilia à Vera Prudentia profecta.*

II. Alterum, quod circa Prudentiam bene notare debet Operarius, est, ut cognoscat regulas & præcepta ad dirigendum & lucrandum Proximum à Prudentia præscribi solita, quæ quidem ad sequentia ferè revocari possunt. 1. Ut ratione plurimum & consilio utatur, atque in omni actione finem bene consideret, mediâque ad illum obtinendum convenientissima eligere studeat. Hinc jam olim Seneca lib. de benef. monebat: *Si prudens fuerit animus tuus, tribus temporibus dispensetur; præterita cogita, præsentia ordina, futura provide, primum per cautionem, alterum per circumspersionem, tertium per Providentiã.* 2. Ut, quando omnia pietatis opera ad salutem Proximi spectantia completi non potest, magno delectu præferat publica privatis: perpetuâ iis, quæ ad tempus fiunt: certa in certis: securâ periculosis; neq; tam videat, quantæ res ipsæ sint, quàm quantum spei ad eas conficiendas ostendatur. Hinc S. Ignatius dicere solebat, non ipsas res nobis, sed nos rebus accommodari debere. 3. Ut nihil supra vires tentet, sed ea suscipiat tantum, de quibus spes certa sit, ea confectum

iri.

iri. 4. Ut, si quod ex cœptis damnū oriri advertat, prudenter
desistat; omnis enim pertinacia inconsulta in rebus prosequen-
dis vitanda est. 5. Ut in vocandis Homīnibus ad virtutem
utatur ijs armis, quibus Sathanas eos seducere conatur,
scilicet ut non apertā vi, sed leniter in animos eorum se insi-
nuet. Sic Maffeus l. 3. c. 11. de S. Ignatio scribit: *Mira fuit
solertia in sollicitandis mortalibus, & à servitute Diaboli ad
Christi Domini obsequium traducendis; ac quibus artibus
Daemon ad animarū perniciem utitur, easdem ipse (quo ad li-
ceret, ac fas esset) ad Hominum salutem ac beneficium trans-
ferebat.* 6. Ut naturam cuique & ingenium indagare, eiq̃ue
se accommodare studeat, omnibus omnia factus cum Apосто-
lo 1. Cor. 9. ut omnes lucrifaciat; nam, ut S. Bonaventura in
prolog. Speculi discipl. sapienter advertit, *prudens, ut rerum
Varietas exigit, ita se accommodat tempori, non se in aliqui-
bus mutans, sed potius aptans, sicut manus, qua eadem est,
cum in palmū extendetur, & cum in pugillum constringitur.*
Et, ut S. Ambrosius in c. 4. Coloss. loquitur, *aliter cum Poten-
tibus Mundi, aliter cum mediocribus, & aliter cum humili-
bus agendum est; aliter iterum cum mansuetis, aliter cum
iratis, quibus cedere oportet.* Quo in genere iterum laudatur
S. Patris nostri Ignatij prudentia, qui voluntates ac naturas
eorum, quibuscum agebat, festinè odorari, ambitiosis splendi-
da, avaris utilia, voluptuosis jucunda proponere, & suo, quod
ajunt, hamo vel esca quemcunque piscari solebat. Atque ut
bonus Agricola non tantum rectas ac fructuosas arbores, sed
etiam depravatas, neque ita fertiles colit, easque ad minuculis
erigit, vel circumcidendo castigat, vel sub aliena latentibus
umbra cælum aperit, vel telluris vitio laborantibus mutat
locum; sic ille rerum difficultate nunquam exterritus, dispi-
ciebat in primis, quod ingenium, quā ratione tractandum es-
set, iisdemque morbis sæpe pro varietate naturæ, non diver-
sas modò, sed & contrarias inter se medicinas attribuere con-
sueverat. Quod ipsum aliā quādam, eaque aptissimā simili-
tudine S. Franciscus Borgia declarabat, ut l. 4. vit. c. 8. refer-
tur, dum dicebat, eos, qui alios regunt, vel aliter eorum cu-
ram gerunt, milites bonos imitari debere, qui pro fistulæ ca-
ptu machinam bellicam sulphureo pulvere implent, ne disti-
liat. 7. Ut mores ingratos ac vitia eorum, cum quibus agit,
ad tem-

ad tempus dissimulare nōrit; nescit enim regnare juxta commune proverbium, qui nescit dissimulare; ubi iterum, ut prudenter monuit S. Ignatius, Sathanæ armis uti debet Operarius, & sicut ille nihil ab initio bonis actionibus obversatur, imò multa, quæ honesti speciem præbent, suggerit, donec tandem incautum decipiat; ita & ipse in alliciendis ad salutem animis laudare primum prudenter in hominibus, quæ sunt recta, debet, vitis parumper intactis, ac leniter in eorum gratiam irrepere, & tum demum eâ conciliatâ medicinam admove; id quod mirâ solertia S. Franciscus Xaverius factitare consueverat, ut qui teste Tursellino l. 2. vit. c. 17. in convertendis peccatoribus primò dissimulabat eorum vitia, omni affabilitate eos devinciens, tum recensitos varios malorum casus, eorūque vitam divinis mandatis contrariam ostendens eos convertebat. Quòd si aliquis interdum improba dicebat, nullam indignationem ostendebat, nec errantem tum reprehendebat, sed in ejus familiaritatem se insinuans, & seducens Hominem sine arbitris monebat dicens, mirari se, talia illi verba excidisse. 8. Ut ad capiendam Populi multitudinem, aditum sibi per Proceres & Magnates præparet; horum enim autoritate permoti ceteri facilè manus dabunt; è contrario ad devinciendos Maguates magnam in Plebe, paupertina maximè, curanda diligentiam adhibeat, hoc enim Charitatis & humilitatis exemplum mirè rapit animos Potentium. 9. Ut adversus varios casus sinistros maturè & diligenter se communiat, quòd prævisa tela minùs feriant; ita S. Gregorius in morali monuit dicens: *Solenter animus ante actionis primordia, cuncta debet adversa meditari, ut semper hæc cogitans, semper contra hæc thorace patientia munitus, quidquid accesserit, lucrum putet.* Quam ob causam jam olim Antisthenes, teste Laërtio l. 6. c. 1. dicere solebat, tutissimum murum Prudentiam esse, ut qui nec prodi possit, nec collabi soleat; Sapiens enim, ut Seneca epist. 60. dixit, *ad omnem incursum munitus, & intentus est, non si paupertas, non si luctus, non si ignominia, non si dolor impetum faciat, pedem referet, interritus contra illa ibit, & inter illa: Plenus est gaudio, hilaris & placidus, & inconcussus, cum Diis ex pari vivit.* 10. Ut non facilis sit in credendis & narrandis, quæ audit, maximè contra Proximum suum, sed potius

ius memor sit saluberrimæ doctrinæ à Siracide datæ Eccl. 19. *Audisti verbum adversus Proximum tuum? commoriatur in te, fidens, quoniam non te dirumpet.* Certè magnam pius Asceta l. 1. c. 4. de imit. Christi, Sapientiam esse ait, non esse præcipitem in agendis, nec pertinaciter proprio stare sentui, nec quibuslibet Hominum verbis credere, vel credita mox ad aliorum aures effundere. Unde S. Gregorius Nazianz. dicere solebat, eum, qui cum Sæculo conversatur, tribus opus habere, velo scilicet super oculos, ut multa non videat, vel visa dissimulet: clave in aure, ne detractiones, susurrations, & calumnias facillè audiat, & credat: & claustro in ore, ne statim effutiat, quæ audivit.

III. Tertium, quod circa Prudentiam observare debet Operarius, est, ut efficacia nòrit, & adhibeat media, quibus descriptam hactenus Prudentiam obtineat, qualia quidem multa à Magistris spiritualibus præscribuntur, sed sequentia ferè sunt præcipua. 1. *Crebra Oratio*: uti S. Jacobus c. 1. monuit dicens: *Si quis Sestrum indiget Sapientiâ (& Prudentia, quæ Soror & Comes est Sapientiæ) postulet à DEO, qui dat omnibus affluenter.* 2. *Meditatio assidua*: nam ut sapienter S. Ignatius advertit, multum cohibet, & quasi vinculis quibusdam constringit meditatio & comparatio animi, & assidua eorum, quæ dixeris, cogitaveris, egeris, commemoratio. Hinc rectè Antiqui dixerunt, deliberandum esse diu, quod semel statuendum est. 3. *Frequens reflexio*: pictorum more, qui opera sua, priusquam absolvant, per intervalla contemplantur, & frequentiori examine minutissimos etiam defectus deprehendunt, & emendant. Certè hoc medio S. Ignatium ad tam insignem Prudentiam pervenisse, Historia Societatis l. 16. testatur. 4. *Interrogatio sollicita*: quæ quidem duplex esse debet. Prior de defectibus ab alio in se observatis, quam S. Franciscus Xaverius, teste Turfellino l. 6. c. 13. vitæ, præcipuè suaferat dicens: *Quærendi fideles Amici ac Monitores, qui, si quid à vobis in Sestris peccatum est muneribus, amice eos, liberèque admoneant, ut vestra vitia, quæ vos ipsos figiunt (in suis enim quisque vitis hebetior est, quàm alienis) per alios cognita exuatis.* Posterior interrogatio est de negotijs occurrentibus transigendis, de quibus rectè suavit Eccl. c. 32. *Fili, sine consilio nihil facias, & post factum*

non penitebis. Et iterum c. 8. *Narratio Seniorum non te pariterent: ipsi enim didicerunt à Patribus suis, quoniam ab ipsis discas intellectum, & in tempore necessitatis dare responsum.* Hinc Antoninus Pius omnia sua cum gravibus viris conferendicere solebat, æquius esse, ut ipse tot, taliumque virorum consilia sequatur, quam ut tot, talesque Amici unam ipsius voluntatem sequantur. 5. *Accurata Librorum Lectio:* quod medium Aristoteles, teste Seneca l. 1. de benef. Alexandri Regi suavit dieens: *Annales Patrum discute; inde enim poteris bona exempla extrahere, quia acta præterita dant certum documentum in futuris.* Hinc Rex Alphonsus interrogatus quibus Consiliariis maximè uteretur? libris respondit, quibus sine metu, sine gratia, quæ nõsse cuperet, audiret. 6. *Fructuosiorum sæculi seria consideratio:* nam, cum hi, teste Servatorum Luc. 16. prudentiores sint Filiis lucis, non modicè suis exemplis juvare possunt ad Prudentiam addiscendam; ab ijs quippe discere poterit Operarius, quâ ratione primarios tres Prudentiæ actus exercere debeat, & primò quidem rectè deliberare exemplo Avarorum, qui antè, quàm vel obolum expendant, tam sollicitè considerant, an vel necessitas, vel utilitas tales expensas requirat? 2. Rectè eligere exemplo Mercatorum, qui tam varias industrias excogitant, eliguntque, ut merces quàm optimas emant vilissimo pretio, iterùmque carissimo vendant. 3. Rectè imperare executionem Aulicorum motè, tam strenuè, fortiterque imperata sui Principum exequentium, ut eidem placeant, & corruptibilem ab eo mercedem accipiant; quantò magis ad similem executionem selesscitabit Operarius, ut summo DEO, & Domino Dominantium placeat, & æternum atque inæstimabile præmium sibi acquirat?

§. III.

Quid circa tertium Instrumentum, Autoritatem scilicet, vitæque Sanctitatem sit observandum.

1. **P**ER Autoritatem hanc nihil aliud hoc loco intelligitur, quàm magna quædam æstimatio de vita & dotibus ipsius Operarij. Ex qua descriptione facillè patet, tres potissimum,

nium, eosque amplissimos fructus ex hac autoritate tum in
 ipsum Operarium, tum in alios redundare; quorum primus red-
 undat in illos, quorum curam suscepit; hi enim longè facilius,
 & efficacius ad frugem reducuntur, si ipsum quoque Operarium
 ipsidem, quas suadet, virtutibus ornatum, aut vitia, quæ disua-
 det, sedulo fugientem, & detestantem videant: *nihil enim est,*
 juxta Concil. Trid. Sess. 22. c. 1. de reform. *quod alios magis*
ad pietatem, & DEI cultum assidue instruat, quam eorum
vita & exemplum, qui se divino ministerio dedicarunt. Cum
enim à rebus sæculi in altiore sublati locum conspiciantur,
in eos tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque
sumunt, quod imitentur. Quapropter sic decet omnino Cleri-
cos in sortem Domini Vocatos, vitam, moresque suos omnes com-
ponere, ut habitu, incessu, gestu, sermone, aliisque omnibus re-
bus nil nisi grave, moderatum, ac religione plenum præse-
ferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effu-
giant, ut earum actiones cunctis afferant Generationem. Cu-
jus ulteriorem rationem, imò & necessitatem optimè Clemens
Alexandrinus l. 5. Strom. ex Platone ostendit his verbis: Om-
nis doctrina generatio quadam est, ut, quemadmodum non ge-
nerantur Homines, nisi in perfectione ætatis & Virium; ita
neque Filios Spirituales, nisi à perfectione Virtutum progigni
contingat. Atque hanc ob causam S. Franciscus Xaverius, te-
ste Turfellino l. 6. vit. c. ult. Socios Ethnicis convertendis,
Neophytisque erudiendis operam daturus, lectissimos & pri-
marios præficebat, auctoritatem sequens Apostolorum, qui,
cum audissent, recepisse Samaritanam Verbum DEI, miserunt
ad eos Petrum & Joannem Apostolorum Principes Act. 18.
Quocirca censebat ad Apostolorum munus deligendos viros
egregiâ, diuque spectata fide, virtute, constantia, Sanctitate
præditos, & in Dominicæ vineæ Operariis Prudentiam magis
ac Sanctitatem, quam scientiam & doctrinam expetebat, dice-
re solitus, quod boni virtus non pariat, humanas artes haud-
quaquam parituras sine virtute. Hinc ipse quoque Christus
Matt. 5. dixit: Sic luceat lux vestra coram Hominibus, ut vide-
ant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in
caelis est. Sed & S. Petrus l. c. 2. monet: Pascite, qui in vo-
bis est, gregem DEI, forma facti gregis ex animo. Alter fru-
ctus redundat in ipsam Ecclesiam, aut Communitatem, cui
 quis

quis adscriptus est; cuius æstimatio & fama sicut à particulis membris vel maximè dependet, ita haud dubiè plurimum augetur, si ejusmodi membra insigni quâpiam integritate, vitæq; Sanctitate fuerint conspicua. Tertius nique autoritatis hujus fructus in ipsum Operarium redditur, ut qui non modò ingens lucrum meritorum cælestium tali vitæ Sanctitate haurit; verùm etiam admodum securus redditur, ut in medio nationis pravæ sine lapsu verferet, contra linguas detrahentium, fructum laborum suorum in promotione sua impedire molientiù efficaciter defendatur; hic enim S. Paulus Titum c. 2. monet: *In omnibus prabe te ipsum exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate, Verbum sanum, irreprehensibile, ut is, qui ex adverso est, Vereatur, nihil habens dicere de nobis.*

II. Porro etsi hæc autoritas, ut sapienter S. Franciscus Xaverius, teste Turfellino l. 6. vit. c. 13. advertibat, donum sit divinum, quod bonis viris ac piis defertur ultro, callidè & humana id arte quærentibus negetur; quotidiana tamen experienciâ constat, etiam humana media non parùm ad eam obtinendam & conservandam conducere, qualia quidem præ reliquis sequentiâ æstimantur. 1. *Vita morumq; Sanctitas & gravitas*: Nam sola virtus, teste S. Bernardo, mater gloria & autoritatis est; hinc Agesilaus, ut Plutarchus in Lacon. refert, interrogatus, quâ ratione quis bonam famam acsequi posset? respondit: Si loquatur, quæ sunt optima; & faciat, quæ sunt honestissima. 2. *Demissio animi*, ea præcipuè, quâ aliis reverentia & honor cum modestia & gravitate exhibetur, de qua S. Franciscus Xaverius l. 6. vit. c. 13. pronunciavit: *Ad bonum Societatis (& cujusvis Hominis) odorem longè, latèq; fundendum, non alia virtus plus habet momenti, quàm vera ac germana animi submissio.* 3. *Præcedentia*, in verborum & sermonis maximè gravitate apparens; sic jam olim Epictetus, teste Stobæo l. 3. indicavit, dum quærenti, quâ ratione autoritatem & famam apud alios comparare posset? respondit: si vis bene audire, disce bene loqui. Hinc Abbas Pastor, ut in Speculo Exempl. dist. 2. cap. 166. refertur, cum aliquando Juvenem quendam Religiosum Abbatem vocasset, causam dicti rogatus respondit, quia os suum fecit cum appellari Abbatem. Et ipse Salomon

mon Sap. 8. dixit: *Habebo propter hanc* (Sapientiam scilicet
& prudentiam) *claritatem ad turbas, & honorem apud Senio-*
res Iuſſenis. 4. Generosus contemptus caducorum; cum enim
hæc maximi plerumque æstimentur, summè que appetantur à
mortalibus, veluti caelestem Hominem venerantur, & suspi-
ciunt, si quem generoso animo hæc omnia contemnere ad-
vertunt. Unde verè S. Augustinus epist. ad Macedonium di-
xit, *Virtutem* (& ipsum Virtutis Professore[m] hominem) *eo*
pluris æstimandam esse, quò plura contemnit. 5. *Fuga nimia*
cum secularibus familiaritatis: etenim ferè accidit, ut eos
minoris æstimemus, quos intimè novimus; unde & com-
mune proverbium, quo nimiam familiaritatem parere con-
temptum dicimus, exortum est. Hinc sapienter monet pius
Author l. 1. de imit. Christi c. 8. *Charitas habenda est ad o-*
mnes, familiaritas non expedit. Quandoque accidit, ut Per-
sona ignota ex bona fama luceſcat, cujus tamen presentia
oculos intuentium offuscat. Putamus aliquando aliis pla-
cere ex conjunctione nostra, & incipimus magis displicere ex
eorum improbitate in nobis considerata.

§. IV.

Quid de quarto Instrumento Conversationis
Apostolicæ, nempe de Benevolentia, sit
observandum.

Benevolentia hujus nomine aliud hoc loco nihil intelli-
gitur, quàm bona quædam voluntas, quâ bene quis erga
alterum afficitur, omniâque, quæ ab illo exiguntur, vel
suadentur, prompto hilarique animo acceptat, & exequitur,
quæ quidem benevolentia proprius affectus amoris est, at-
que adeò, dum benevolentiam istam quartum instrumentum
Apostolicæ Conversationis voco, aliud indicare non volo,
quàm ut Operarius talem modum agendi cum proximo ad-
hibeat, ob quem ametur potiùs, quàm timeatur ab ijs, qui-
buscum conversatur; nam, ut supra ex S. Augustini doctrina
dictum est, si intus sit radix dilectionis, non potest de ista ra-
dice non bonum existere. Id quod egregiè more suo confir-
mans S. Chrysostomus ho. de Mansuet. *nihil, ait, ita concu-*
liat,

liat Domino familiares, ut quod illum videant tranquilla se offerre, & mansuetudine jucundum; nam & talem majoris faciunt, habentque pro Patre & non pro Domino. Gratia & amabilis est videntibus, gratus item & his, quibus tantum nomine notus est. Neque facile illum invenies, qui audire laudari hominem mansuetum, illum videre & ex osculo non desideret, & non habeat in aliquanta lucri parte ejus micilla diu posse frui. Hinc ipse etiam Christus Apostolis Matt. 11. dixit: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & invenietis requiem animabus vestris*, non proprijs duntaxat, sed ijs etiam, quorum curam susceperitis. S. & Apostoli ijdem à Commentatoribus Psalmi 18. per cœli in illo versu: *Cœli enarrant gloriam Dei*: intelliguntur, significarent, quemadmodum cœlo sereno omnes libenter credunt, illiusque suavi aura frui cupiunt; sic & animos humanum facilitate, suavitateque morum præcipue allici. Unum meritò horratur Siracides c. 3. *Fili, in mansuetudine (& misericordum lenitate) opera tua perfice, & super hominum gloriam diligentis*. Et S. Franciscus Xaverius, teste Turfellino lib. 1. vit. c. 13. Sedulo semper socios monebat, ut in congressibus & colloquijs caverent, ne nimia quædam gravitas suspicionem præbeat reverentiam exigentis arrogantia, sed potius facilitatem vultus præferrent, affabilitatemque sermonis hoc enim esse efficacissimum medium, quo attrahi animi soleant juxta illud Osee 11. *In funiculis Adæ traham eos, & in vinculis charitatis*.

II. Ut autem hanc benevolentiam tanto certius obtineat sequentia media non parùm conducent. 1. Ante omnia diligat sincerè eum, cum quo conversatur, hoc enim medium efficacissimum esse ad amorem aliorum conciliandum, jam olim veteres noto illo axiomate: *Si vis amari, ama*; indicârunt. Quod ipsum egregiè confirmans S. Ambrosius lib. 2. Offic. c. 1. *nihil, inquit, tam utile, quàm diligere, nihil tam inutile, quàm non amari*. Itaque id agamus, ut omnino sedulitate commendemus existimationem, opinionem nostram, ac primùm placiditate mentis, & animi benignitate influamus in affectum hominum; popularis enim & grata omnibus bonitas, nihilque, quod tam facile illabatur hominum sensibus. Ea, si mansuetudine morum, ac facilitate animi

mode

moderatione precepti, & affabilitate sermōis verborūq; hō-
 more, patienti quoq; sermonum, vitæ, modestiaq; adjuvetur
 gratiâ, incredibile, quantum procedit ad cumulum dilectio-
 nis. Et paulò post: Etenim ad incentivū charitatis cōiūnis
 plurimum proficit, si quis vicē amantibus reddat, nec min⁹
 redamari se probet, quàm ipse amatur. David diligi à subdē-
 tis, quàm timeri maluit; timor enim temporalis tutaminis
 servat excubias, nescit diuturnitatis custodiam. Itaq; ubi ti-
 mor discesserit, audacia obrepit, quoniâ fidem nō timor cogit,
 sed affectus cohibet. Prima ergo ad cōmendationem nostris est
 charitas. Hinc jam olim Moyse præcepit Deus n. 11. Porta:
 eos in sinu tuo, sicut portare solet nutrix infantulum, & defer-
 in terram. Et S. Paulus 1. Thess. 2. dixit: Facti sumus in me-
 dio vestrū, tanquam si nutrix foveat filios suos. Atque id
 ipsum etiam S. Bernardus S. 23. in Cant. his verbis commen-
 davit: Discite, subditorum matres vos esse debere, non Domi-
 nos: studete magis amari, quàm timeri. 2. Morum simili-
 tudine non parū etiam sibi benevolentiam conciliabit; ita
 Orlandinus l. 3. hist. Soc. n. 48. de S. Ignatio scribit, eum
 suos hortatum, ut ad hominum benevolentiam divini obse-
 quij gratiâ conciliandam imitarentur Apostolum, qui omni-
 bus siebat omnia, ut omnes Christo lucrifaceret; nulla enira
 re æquē, ac morum, studiorūque similitudine benevolen-
 tiam conciliari. Itaque observatis ejusque moribus, ad
 eos se, quantum jus, fasque permetteret, accommodarent, ad-
 eō, ut, si quempiam animadverterent acrem & incitatum,
 etiam ipsi lenitudinem inter agendum morosam excuterent,
 contrāque tarditatem, gravitatēque tantisper induerent, si
 is, cum quo agerent, circumspectior, & in loquendo tar-
 dior appareret. Sic etiam de S. Anselmo Æolmerus in ejus
 vita lib. 1. scribit, quòd solito more cunctis se jucundum &
 amabilem exhibuerit, morēsque singulorum, in quantum
 sine peccato poterat, in se susceperit. Nam juxta Apostolum
 1. Cor. 9. his, qui sine lege erant, tanquam sine lege esset,
 eū sine lege DEI non esset, sed in lege Christi esset, se coa-
 prabat, ut lucrifaceret eos, qui non modò sine lege, ut puta-
 batur, Sancti Benedicti, sed & eos, qui sæculari vitæ dediti
 in multis vivebant sine lege Christi. Unde corda omnium
 miro modo in ejus amorem vertebantur, & ad eum au-
 dien-

dicendum famelicâ aviditate rapiabantur. Dicta etiam sic unicuique Hominum Ordini conformabat, ut Auditor sui nihil moribus suis concordius dici potuisse faterentur. Ille Monachis, ille Clericis, ille Laicis, ad cuiusque proprium sua verba dispensabat. 3. *Sermonis affabilitate & dulcedine*: nam, ut supra ex Cicero dictum est, difficile dictu est, quantopere conciliet animos Hominum, comitas, affabilitasque sermonis; si enim responsio mollis etiam iram frangit, teste Salomone Prov. 15. quanto magis, animos pacatos & tranquillos conciliabit, sicque verificabitur effatum Siracidis Eccl. 5. dicentis: *Verbum dulce multiplicat Amicos, & mitigat inimicos; lingua Eucharis in bono humine abundat.* Hinc merito quis Operarius tali affabilitate, suavitateque condire, & exequi Conversationem suam Apostolicam deberet, ut cum veritate illa Ecclesiastici c. 24. verba usurpare queat: *Transite ad me omnes, qui concupiscitis me, & a generationibus meis adimplemini; Spiritus enim meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel & favum.* Sed & ipsi, quibuscum conversatur, merito dicent possint cum Salomone Sap. 8. *Intrans in domum meam, conquiescam cum illo; non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tadium convictus illius, sed gaudium & latitiam.* Talem videlicet S. Athanasius se exhibuerat, de quo S. Gregorius Nazianz. de ejus laudibus sic loquitur: *Eâ erat comitate, ut ad eum omnibus aditus pateret, clemens, ab ira alienus, miseratione praeeditus, sermone jucundus, moribus jucundior, in oburgatione placidus.* 4. *Beneficentiâ sive opere, sive affectu demonstratâ*: nam, ut Tullius lib. 2. Offic. sapienter advertit, beneficentiâ voluntate beneficentia movetur, etiam si res forte non suppetit. Et S. Chrysostomo teste ho. 80. ad populû, mentem habentes magis beneficia, quam pœna ad mandatorum obedientiam attrahunt. cuius efficacitæ rationem reddens S. Bernardus S. 23. in Cant. *dabit operam Sapiens, ait, maledicos capere beneficijs atq; obsequijs, monitisque salutaribus, & orationibus pro his ad Deum. Non cessabit ejusmodi carbonem ignis congerere super caput maledici. An non tibi captus illa videtur, qui suffusus ora rubore, quippe proprium erubescens iudicium, ipse sua confusionis; & penitudinis testis est*

sive

De Conversatione Apostolica in communi. 41

sive quod oderit hominem amore dignissimum, si ve quod dilexerit tantum verbo & lingua eum, a quo se diligere opere & veritate vel sero est expertus. 5. Mansuetudo errorum & defectuum supportatione: sic enim ipse Deus exemplo suo docuit, teste Davide Ps. 102. dicente: Quomodo miseretur Pater Filiorum. miseratus est Dominus timentibus se: quoniam ipse cognovit figmentum nostrum. Et propterea Deus ut discurrat S. Chrysostomus ser. de nov. Concion. ad Grat. non Angelos e caelo lapsos, Magistros humana natura praefecit, ne propter excellentiam naturae, atque humana infirmitatis ignorationem asperiores nobis reprehensiones adhiberent; sed homines mortales, Magistros ac Sacerdotes concessit, homines infirmitate circumdatos, ut hoc ipso quod obnoxius eidem sit & is, qui sermonem habet, & illi, qui audiunt, Concionatoris (eadem est ratio de Operarijs) lingua frenum injiciatur, quod eum non sinat ultra modum castigationes extendere. Atque hoc verum esse, declarat S. Paulus, qui legem illam tulit, & hanc rem nos docuit his verbis utens: Omnis Pontifex ex hominibus assumptus hominibus constituitur, qui condolere possit iis, qui ignorant, & errant. Hinc & ipse Christus inter alia monita S. Magdalena de Pazzis data etiam hoc posuit, uti vit. l. 1. c. 9. refertur: sint omnia opera tua facta cum tanta mansuetudine, & cum actu adeo humili, ut videatur magis quidam ad trahendas creaturas ad me. Sicque impleatur illud Siracidis cap. 3. Fili, in mansuetudine opera tua perfice, & super hominum gloriam diligens.

CAPUT V.

QUIBVS MOTIVIS EXCITANDVS SIT ZELVS SEV FERVOR AD APOSTOLICAM CONVERSATIONEM NECESSARIVS.

I. Quod piissimus Asceta Thomas Kempensis lib. 2. de imit. Christi c. 12. de cruce pronunciavit dicens: Convertite te supra, convertite te infra, convertite te extra, convertite te intra, & ubique crucem invenies; hoc aequali jure de zelo & fervore ad Apostolicam conversationem requisito dici potest, ut ex ijs, quae mox dicentur, clarius patebit.

C 5

II. Nam